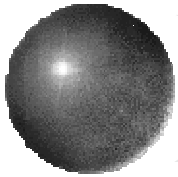

**Ekonomika veřejného
sektoru
EVSE
Úprava pro EHSKS**

Jaroslav Rektořík

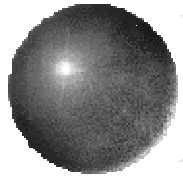

Literatura základní

- **Rektořík, J. a kol.: Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru. Ekopress: Praha 2002, ISBN 80-86119-60-2 – k dostání v prodejně Ekopress na ESF (dále jen EŘOVS)**
- **www stránky správců kapitol státního rozpočtu – www.statnisprava.cz**

Literatura doporučená

- **Rektořík, J. a kol.: Organizace neziskového sektoru. Základy teorie, ekonomiky a řízení. Ekopress: Praha 01- k dostání v prodejně Ekopress na ESF**
- **Ochrana, F.: Veřejný sektor a efektivní rozhodování. Management Press: Praha 2001 – k dostání Ekopress na ESF**

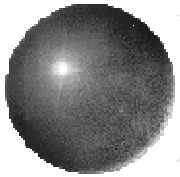

**Zopakujte si poznatky z
předmětu**

Veřejná ekonomie

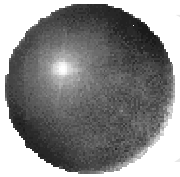
Co je veřejný sektor

**Co jsou potřeby a jaká je jejich
struktura**

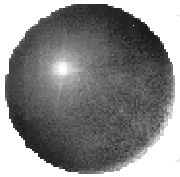
Veřejný sektor je ta část národního hospodářství,

- ve které jsou ve **veřejném zájmu** uspokojovány **potřeby** společnosti a občanů formou **statků** prostřednictvím **veřejných služeb**,
- je financována převážně z **veřejných rozpočtů**,
- je řízena a spravována **veřejnou správou**, rozhoduje se v ní převážně s využitím **veřejné volby** a podléhá **veřejné kontrole**.
- A ještě dodatek: **Tenduje k neefektivnosti**.

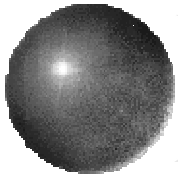
Struktura potřeb

- **Ve výrobě** jde o potřebu surovin, materiálu, energie atd. Souhrnně jde o **potřeby výrobní**.
- Naproti tomu existují potřeby finálního produktu, tak zvané **potřeby finální**, které pociťuje v průběhu života **každý člověk**.
- Jednak jako součást společnosti, pak jde o **potřeby společenské** nebo jako individuum, pak jde o **potřeby individuální**.

Potřeby společenské:

- **potřeba organizovaného uspořádání společnosti,**
- **potřeba ochrany osoby a jejího majetku,**
- **potřeba zajištění spravedlnosti,**
- **potřeba ochrany území**

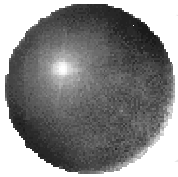

Potřeby individuální – existenční:

- Potřeba výživy
- Potřeba odívání
- Potřeba bydlení

Potřeby ostatní:

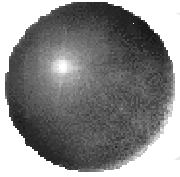
- Potřeba ochrany zdraví
- Potřeba dopravy
- Potřeba vzdělávání
- Potřeba poznání a informací
- Potřeba estetických zážitků

● **Členění veřejného sektoru**

Existuje několik kritérií, podle kterých lze členit veřejný sektor (viz EŘOVS). Dále je použito členění na odvětví podle kritéria potřeb do VI. Bloků.

● **Koloběh finančních prostředků nastudujte z učebnice EŘOVS. Velmi důležité pro pochopení členění veřejného sektoru.**

I. BLOK: ODVĚTVÍ SPOLEČENSKÝCH POTŘEB

veřejná správa - uspokojování potřeb

organizovaného uspořádání společnosti

policie - uspokojování potřeby ochrany

občana a jeho majetku

justice - uspokojování potřeb občana

dovolat se spravedlnosti

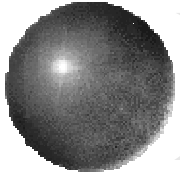
armáda - uspokojování potřeby ochrany

území, na kterém občan žije

● **II. BLOK: ODVĚTVÍ ROZVOJE ČLOVĚKA**

- **školství - uspokojování potřeb vzdělávání (celoživotního)**
- **kultura vč. CNS - uspokojování potřeb estetických prožitků**
- **tělesná kultura - uspokojování potřeby uchování a kultivace zdraví**
- **zdravotnictví - uspokojování potřeby uchování a kultivace zdraví**
- **sociální služby - uspokojování potřeby uchování a kultivace lidského potenciálu v podmínkách, kdy jedinec existenčně potřebuje pomoc druhých**

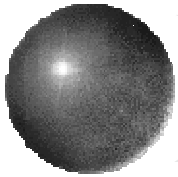

III. BLOK: ODVĚTVÍ POZNÁNÍ A INFORMACÍ

**věda a výzkum - uspokojování potřeb poznání
prostřednictvím výsledků vědy a výzkumu**

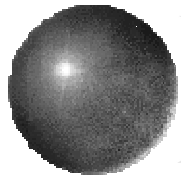
**informace - uspokojování potřeb poznání
pomocí informačních systémů a archivnictví**

**masmedia - uspokojování poznání šířením
informací hromadným způsobem**

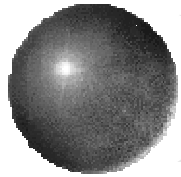
IV. BLOK: ODVĚTVÍ TECHNICKÉ INFRASTRUKTURY

- ⊕ **doprava** - uspokojování potřeby přepravy osob a materiálů
- ⊕ **energetika** - uspokojování potřeby využití energií (výroba, přenos a distribuce)
- ⊕ **spoje, telekomunikace** - uspokojování potřeby přenosu informací pomocí spojových technologií včetně služeb s tím souvisejících (internet apod.)
- ⊕ **vodní hospodářství** - uspokojování potřeb plynoucích z dodávky vody, odkanalizování a čištění
- ⊕ **odpadové hospodářství** - uspokojování potřeby sběru a recyklace odpadů s cílem kultivace životního prostředí
- ⊕ **další obory TI** - př. zeleň, pohřebnictví, místní informační systémy, obranná TI

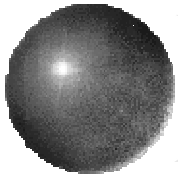

V. BLOK: ODVĚTVÍ PRIVÁTNÍCH STATKŮ PODPOROVANÝCH Z VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ

**bydlení - uspokojování potřeby občana bydlet
zemědělství,
lesnictví,
rybolov- uspokojování potřeb spojených s
výživou**

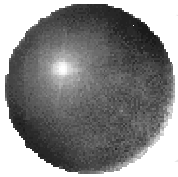

❖ VI. BLOK EXISTENČNÍCH JISTOT
zaměstnanost - uspokojování existenční
jistoty cestou uspokojení potřeby práce
soc.zabezpečení - uspokojování existenční
jistoty jinou cestou, než cestou práce
životní prostředí - zabezpečení existence
člověka na Zemi.

Faktory ovlivňující velikost a strukturu veřejného sektoru jako podmínky národohospodářské efektivity

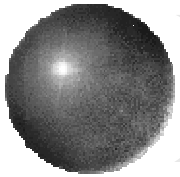
- **ekonomické - ekonomický rozvoj země, bariéry rozvoje atd.**
- **geopolitické - geografické a demografické podmínky společnosti, způsob a historie vzniku atd.**
- **kulturní a náboženské (katolické, protestantské, muslimské, buddhistické atd.), kulturní antropologie.**
- **politické (totalitní režimy, demokratické režimy levicové-pravicové, případně korporativistické atd.).**

Faktory efektivity veřejného sektoru jako nástroje odvětvové a institucionální efektivity

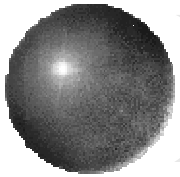
Vnější faktory efektivity

- ⊕ **Politické uspořádání společnosti a s tím související působení veřejné volby a veřejné kontroly při rozhodování o struktuře a financování veřejného sektoru.**
- ⊕ **Fungování tržního sektoru tím, že plátce daní vytváří atmosféru efektivity, výší vyprodukovaných daňových výnosů reguluje financování veřejných služeb.**
- ⊕ **Konkurenční prostředí uvnitř veřejného sektoru**
- ⊕ **Financování odvětví veřejného sektoru podle jeho výkonů a užitků**

Vnitřní faktory efektivnosti

- **Věda a technika - využití poznatků**
- **Struktura veškerých činností (primární, sekundární, řídicí)**
- **Dělbá práce na všech úrovních uvnitř a vně organizace**
- **Kvalifikace pracovníků**
- **Iniciativa pracovníků**
- **System řízení jako kardinální nástroj efektivnosti**

Nástroje řízení ekonomiky veřejného sektoru:

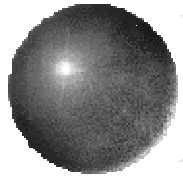
veřejná volba,

invence, inovace, investice,

**veřejná kontrola včetně zadávání veřejných
zakázek, výběr veřejných projektů, finanční
kontrola, audit,**

podmínky řízení v krizových situacích.

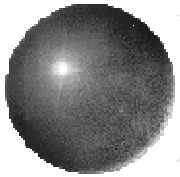
Veřejné finance – samostatná část předmětu.

DEFINICE ŘÍZENÍ

Řízení je jedna z nejdůležitějších lidských činností.

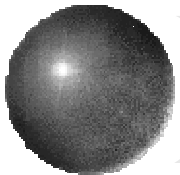
Od doby, kdy lidé začali vytvářet skupiny, aby dosáhli cílů, kterých nemohli dosáhnout jako jednotlivci, se stalo řízení nezbytné pro koordinaci individuálních úsilí. Řízení je tedy proces tvorby a udržování prostředí, ve kterém jednotlivci pracují společně ve skupinách a účinně dosahují vybraných cílů s využitím nástrojů jako je především rozhodování, plánování, organizování a kontrola a to s dostatečnými finančními prostředky.

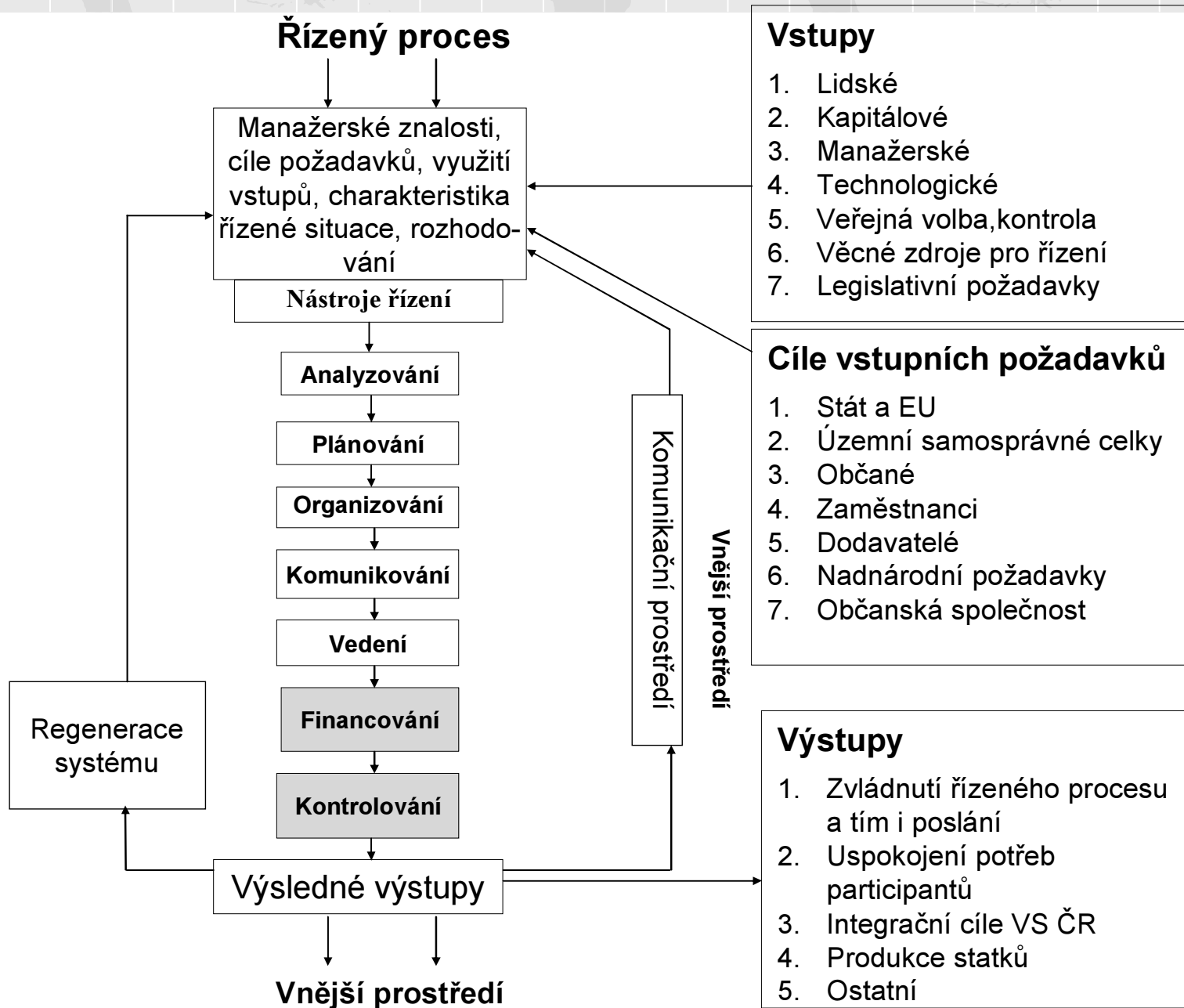
VEŘEJNÁ VOLBA

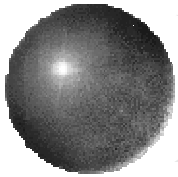
Vysvětlením pohnutek, zákonitostí a charakteru individuálního chování při přijímání kolektivních alokačních rozhodnutí v rámci politického rozhodování se zabývá tzv. teorie veřejné volby:

- ⊕ jak se projevují názory a preference jednotlivců na fiskální otázky (zejména daně a výdaje),
- ⊕ jak se jednotlivé názory transformují do kolektivního rozhodnutí,
- ⊕ jak rozhodují vlády (federální, územní, obce) o těchto záležitostech.

Systemový přístup k řízení ve VS

KONTROLNÍ SYSTÉM VEŘEJNÉHO SEKTORU ČR

Dle druhu kontroly

Laická - občanská

Profesionální (odborná)

Vnější

Vnitřní

Finanční dle zák. 320/2001 Sb.

Další dle textu učebnice

Dle institucionálního pojetí kontroly

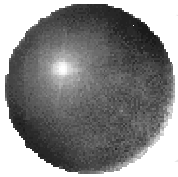
- **Parlament**
- **Nejvyšší kontrolní úřad**
- **soudy**
(včetně: **ÚS, NSS, SZ**)
- **veřejný ochránce práv**
- **exekutiva a ČNB**
- **ÚOHS, ERÚ, SÚJB, ČTÚ**
- **územní finanční a celní orgány, ČSSZ, zdravotní pojišťovny**
- **orgány inspekce, dozoru a zkušebnictví**
- **kraje, obce**
- **nestátní neziskové org.**
- **jiné**

● INVENCE – INOVACE – INVESTICE

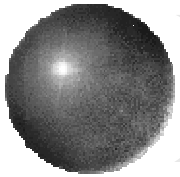
Zdroje inovací (celkem sedm) - vnitřní

- **nečekané události** - nečekaný úspěch, nečekaný neúspěch, nečekané události působící z vnějšku,
- **rozpornost** - mezi realitou v její skutečné podobě a předpokládanou realitou
- inovace vycházející z **potřeby určitého procesu změny** struktury oboru nebo tržní struktury

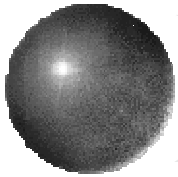
Zdroje inovací - vnější

- **demografie** - změny v populaci, emigraci, migraci, zvýšený význam etnických menšin, ...
- **vývoj věkové struktury** a potřeby trhu a tím např. vliv na potřeby bydlení
- **změny v pohledu na svět**, náladách a významech - příklady změn po roce 1989 - zakládání neziskových organizací, dealeři, půjčovny videokazet, sexuální salóny, rozvoj soukromých škol atd.,
- **nové znalosti** - například vliv dobývání kosmu, výpočetní technika při výuce...

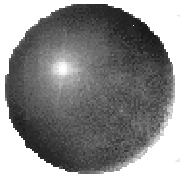
Sedm řádů inovací

- 0 Regenerační změna**
- 1 Strukturální vnější adaptace**
- 2 Kvantitativní vnitřní adaptace**
- 3 Změny vnější kvality**
- 4 Změna jedné (několika) funkcí NOVÁ VARIANTA**
- 5 Změna všech funkcí při původní koncepci - NOVÁ GENERACE**
- 6 Změna koncepce při zachování principu - NOVÝ DRUH**
- 7 Změna principu, přerušení vývojové kontinuity - NOVÝ ROD**

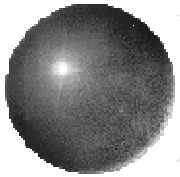
Inovační faktory – celkem sedm

- **Lidský potenciál - Lp**
- **pracovní prostředky - výrobní, měřicí, regulační, výpočetní stroje a zařízení, nosiče energií, stavby, budovy, inventář, vozovky - P**
- **pracovní předměty - suroviny dané přírodou, ale také materiály, které prošly dřívější úpravou - S**
- **technologické principy - všechny formy pohybu a přeměny látky, které jsou použity v interakcích prvkových faktorů – T**
- **energie - všechny formy vzájemného energetického působení – E**
- **konstrukce (složení, struktura) výrobků a jejich tvar**
- **organizace (uspořádání) výrobního - výukového - léčebného procesu - O**

Krizové řízení

- **Přípravná fáze: krizové plánování (obránné, civilní nouzové) a zajištění připravenosti (vycvičení osob, materiální potřeby a služby)**
- **Realizační fáze = řešení krizové situace -
je prováděno s cílem: potlačit, překonat, zmírnit následky**

⊕ **Krizové situace**

- ⊕ Vojenské

- ⊕ Nevojenské

⊕ **Krizové stavy nevojenské**

- ⊕ Stav nebezpečí

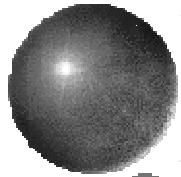
- ⊕ Nouzový stav

- ⊕ Stav ohrožení státu

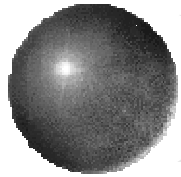
⊕ **Krizové stavy vojenské**

- ⊕ Stav ohrožení státu

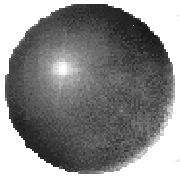
- ⊕ Válečný stav

- ➊ **Příklady krizových situací**
- ➋ **povodně velkého rozsahu**
- ➌ **jiné živelní pohromy (požáry, sněhové kalamity, sesuvy půdy, tornáda atd.)**
- ➍ **epidemie - hromadné nákazy osob**
- ➎ **epifytie - hromadné nákazy polních kultur**
- ➏ **epizootie - hromadné nákazy zvířat (šířící se rychle i mimo původní ohnisko-ptačí chřipka)**
- ➐ **radiační havárie**
- ➑ **havárie velkého rozsahu - chemické látky**
- ➒ **narušení hrází významných vodohospodářských děl**

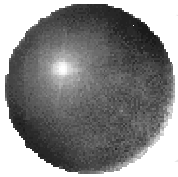

- **narušení finančního a devizového hospodářství státu velkého rozsahu**
- **narušení dodávek ropy, el.a tepel. energie, plynu velkého rozsahu**
- **narušení dodávek potravin nebo pitné vody velkého rozsahu**
- **narušení funkčnosti dopravní soustavy velkého rozsahu**
- **narušení funkčnosti veřej. telekomunikačních vazeb velkého rozsahu (VR)**
- **narušení funkčnosti veřejných informačních vazeb VR**
- **migrační vlny VR**
- **hromadné postižení osob mimo epidemií**
- **narušení zákonnosti VR.**

Vznikají krizové situace

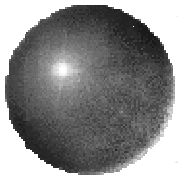
takového charakteru, které zcela likvidují existující stav rovnováhy mezi soukromým a veřejným sektorem. Jako příklady jsou vybrány ty z nich, které jsou buďto již co do rozsahu škod a vlivu na rovnováhu sektorů vyhodnoceny, anebo je máme ještě v živé paměti.

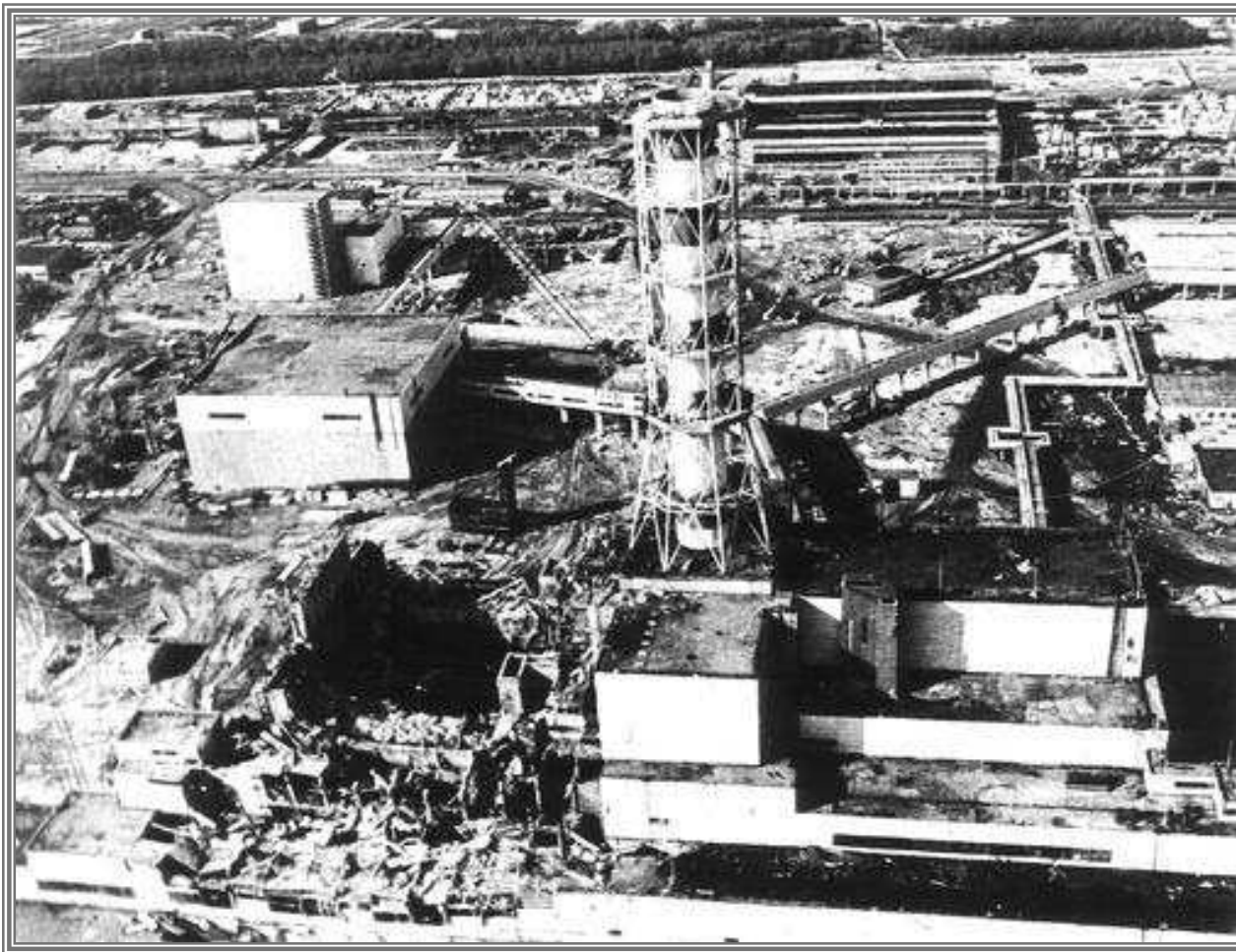
INDIE 1984 – technická závada na zařízení provozovaném USA

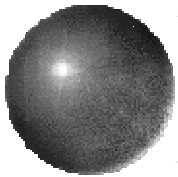
3. prosince 1984 došlo k výbuchu v továrně koncernu Union Carbide v indickém Bhópálu (stát Madhjapradéš).

UKRAJINA 1986 – selhání lidského faktoru a následně technologická havárie

Havárie jaderné elektrárny Černobyl na Ukrajině 26. dubna 1986 v 1 hodinu 23 minut místního času.

USA – 11. září 2001 – New York – teroristický útok na obchodní dvojčata

Snímek těsně před nárázem druhého letounu do jedné z budov WTC. Zejména americká armáda byla přistižena velmi nepřípravena.

USA – 11. září 2001 – New York – teroristický útok na obchodní dvojčata

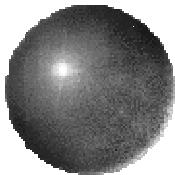
Následně se při záchraně lidských životů a likvidaci škod vyznamenali příslušníci hasičských záchranných sborů, policie, armády a veřejná správa New Yorku.

Česká republika, srpen 2002 – záplavy

Celková škoda vyčíslena na cca 75 mld.Kč, z toho cca polovinu uhradily pojišťovny, dále Státní rozpočet (formou účelových fondů ministerstev), Fond solidarity EU, rozpočty ÚSC, humanitární organizace, sponzoři atd.

ASIE – Indonesie, Srí Lanka, Indie, Thajsko – 26.12.2004 – tsunami

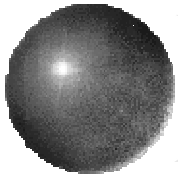
Kolem 230.000 obětí, především místních obyvatel, ale také zahraničních turistů. Výše zatím odhadnutá škody činí 18,5 mld. USD, bez střechy nad hlavou je 5 mil. lidí. V územích zasažených tsunami byl zcela zničen rybolovný a turistický průmysl, technická a sociální infrastruktura (školy, nemocnice, veřejná správa).

ASIE – Indonesie, Srí Lanka, Indie, Thajsko – 26.12.2004 – tsunami

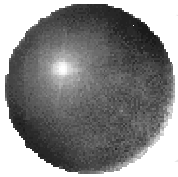

Významná pomoc charitativních organizací a to i z České republiky je realizována například v obnově školských zařízení, zdravotnických zařízení (instalována porodnice), v pomoci rodinám ve vybavení domácností, dodávce pitné vody, čistíren vody, potravin, ale i v oživení soukromého sektoru například formou dodávek rybářských lodí a jejich vybavení atd. Soukromý sektor byl v postižených oblastech zcela eliminován. Angažuje se armáda, policie, záchranáři, veřejná správa – státní správa a samospráva.

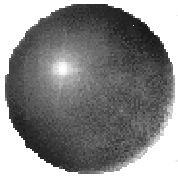
BLOK I. – Odvětví společenských potřeb

- Veřejná správa, justice, policie, armáda
- Veřejná správa:
- Členění ve vztahu k základnímu poslání institucí (širší pojetí) – tři pilíře demokracie: moc zákonodárná, moc výkonná, moc soudní a kontrolní.
- Členění ve vztahu k principům rozhodování: státní správa, samospráva (územní, zájmová)
- Principy financování – veřejné finance

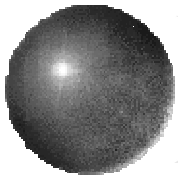
Odvětví justice

- **obecné soudnictví,**
- **správní soudnictví,**
- **Ústavní soud,**
- **státní zastupitelství,**
- **vězeňství,**
- **advokacie,**
- **notářství,**
- **veřejný ochránce práv.**
- **mediace**
- **probace**
- **neziskové nestátní organizace**

Blok II. Odvětví rozvoje člověka

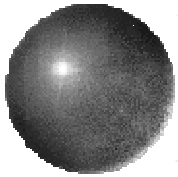
- **Školství, kultura vč.církví a náboženských společností, zdravotnictví a sociální služby.** Tato odvětví produkují veřejné a smíšené statky (výjimečně, především v odvětví kultury i statky privátní). V těchto odvětvích se vyskytují všechny typy organizací a na jejich činnostech se podílí stát, ÚSC i soukromé subjekty. Také zdroje financování v těchto odvětvích se vyskytují ve existujících podobách.

BLOK III. - Odvětví poznání a informací

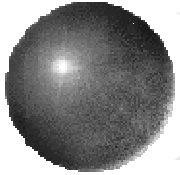
❁ Věda a výzkum, informační systémy ve veřejném sektoru a masmedia.

Tato odvětví produkují veřejné, převážně však smíšené statky (v odvětví masmedií pak i statky privátní). V těchto odvětvích se vyskytují převážně veřejnoprávní instituce, u masmedií také privátní právnické osoby typu s.r.o. a a.s. Spektrum financování je velmi široké, jak je identifikováno u jednotlivých odvětví.

BLOK IV. - Odvětví technické infrastruktury

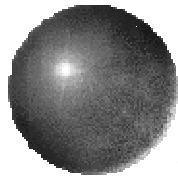
- **Technická infrastruktura zahrnuje odvětví: dopravy (silniční, železniční, letecká, vodní), energetiky (elektro, plyn, teplo), spoje (telekomunikace, radiokomunikace, internet, poštovní služby), vodní hospodářství (vodní zdroje, vodovody, kanalizace, čistírny), odpadové hospodářství, obecní infrastrukturní služby služby (př. obecní zeleň, obecní osvětlení, pohřebnictví) a obrannou infrastrukturu.**

❑ **Sociální infrastruktura, ekonomická infrastruktura.**

Charakteristické znaky infrastruktury

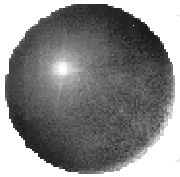
- ❑ **Monopoly,**
- ❑ **regulace,**
- ❑ **sít'ový charakter,**
- ❑ **zásoby.**

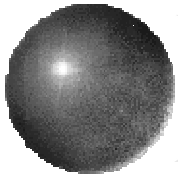
BLOK V. - odvětví privátních statků podporovaných z veřejných rozpočtů

❏ Potřeba bydlení

patří k existenčním lidským potřebám. Byt je nezbytná materiální podmínka, bez něhož nemůže být potřeba bydlení reálně uspokojována. Vzhledem k tomu, že bydlení a jeho kvalitativní úroveň determinují většinu lidských potřeb, je postavení bydlení v preferenčním systému potřeb a aktivit občanů nezastupitelné.

- **Zemědělství patří k důležitým odvětvím národního hospodářství. Mezi jeho hlavní poslání patří:**
 - **zajištění produkce potravin mírného pásma,**
 - **udržování krajiny jako rozhodující součásti přírodního prostředí,**
 - **zajištění osídlení venkova.**
- **Lesnictví, rybolov**

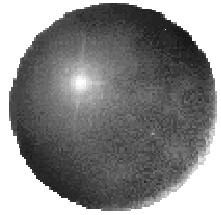
BLOK VI. - Existenční jistoty

▣ Sociální zabezpečení

Hlavní funkcí sociálního zabezpečení je zabezpečení příznivých životních podmínek pro občany, jejichž potřeby nelze z objektivních důvodů zabezpečovat rozdělováním podle pracovního výkonu (stáří, invalidita, děti). Sociální pojištění, sociální podpora, sociální pomoc.

- ❖ **Zaměstnání se stalo podmínkou integrace většiny lidí do společenského života. Stalo se tedy existenční záležitostí a věcí veřejného zájmu, aby pokud možno co největší část průceschopného obyvatelstva byla zaměstnána a pobírala pracovní příjem.**
- ❖ **Životní prostředí představuje jeden ze základních problémů lidského vztahování se ke světu; životní prostředí je jednou z nutných existenčních jistot člověka. O tom dnes nikdo nepochybuje.**

**Nyní vám nezbývá, než číst
odbornou literaturu,
EŘOVS, studovat a
zodpovídat otázky za
kapitolami EŘOVS**

**Hodně zdaru v této činnosti přeji
Doc. Rektorič a doc. Šelešovský**